
ПРОГРАМА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА ОБЩИНА ЦАР КАЛОЯН 2025-2030 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения	3
ВЪВЕДЕНИЕ	1
ПОЛИТИКА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ	2
ПРОФИЛ НА ОБЩИНА ЦАР КАЛОЯН	9
СЪСТОЯНИЕ НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ	28
ЦЕЛ И ОБХВАТ НА ПОГРАМАТА.....	32
ИЗБОР НА ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ	34
ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА ОБЩИНА ЦАР КАЛОЯН	42

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ДВ	Държавен вестник
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСМ	Енергоспестяващи мерки
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗЕЕ	Закон за енергийната ефективност
ЗУТ	Закон за устройство на територията
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
МЕ	Министерство на енергетиката
МИИ	Министерство на икономиката и индустрията
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията
НИС	Национална информационна система
НСИ	Национален статистически институт
ФЕЕВИ	Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата дългосрочна Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян за периода 2025 – 2030 година (по-нататък наричана ПЕЕ) е разработена с цел съсредоточаване на усилията за постигане на устойчиво енергийно планиране и управление.

Увеличаващото се енергийно потребление и нарастващото търсене на енергия в световен мащаб налагат през последните години все по-често да се говори за енергийна ефективност, енергийно-ефективни стратегии, енергийно-ефективни технологии, системи и процеси, които да обезпечат енергийните зависимости на хората. Изменението в климата налага да се повиши и загрижеността за негативния ефект, който предизвикват парниковите газове, както и да се работи целенасочено в посока на разработване и изпълнение на програми и планове в областта на енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници.

Европейският съюз (ЕС) поема ангажимент до 2050 г. да стане първият неутрален по отношение на климата блок в света. Това изисква значителни инвестиции както от ЕС и националния публичен сектор, така и от частния сектор.

Енергийната ефективност е от основно значение за подобряване на живота на всички хора чрез осигуряване на достъпен и надежден достъп до енергия, подпомагане на икономическия растеж и устойчивостта, повишаване на сигурността на доставките и ускоряване на прехода към чиста енергия. Силният и ранен фокус върху енергийната ефективност е от съществено значение за постигането на система с нулеви нетни емисии до 2050 г.

Европейската Зелена сделка, въплътена в Плана за инвестиции за устойчива Европа, ще мобилизира публични инвестиции и ще създаде механизми за привличането на частни средства чрез финансовите инструменти на ЕС. Местните власти са ключовите лидери с най-отговорна роля в този процес, което предопределя подготовката и адаптацията им към настъпващите предизвикателства, свързани с енергийното планиране като дългосрочен процес. Този процес ще трансформира традиционната програма за енергийна ефективност в инвестиционна стратегия и ориентир, чрез които потенциалните инвеститори ще имат възможността да открият подходящ обект за своите намерения. Като водещ елемент от Зелената сделка, публикуваната на 14 октомври стратегия „Вълна за саниране на Европа“ (A Renovation Wave for Europe) демонстрира ангажимента на ЕС за мащабно дълбоко обновяване на сградния фонд чрез осигуряване на финансиране за привличане на инвестиции в строителството и стимулиране на финансирането чрез „зелени“ заеми.

На 9 октомври 2020 г. държавите членки на ЕС постигат съгласие относно Механизма за възстановяване и устойчивост – инструмент, предоставящ финансова подкрепа за увеличаване на публичните инвестиции и провеждане на реформи след кризата с COVID-19. За получаване на подкрепа по линия на този механизъм държавите членки

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030 год.

изготвят Национални планове за възстановяване и устойчивост. В изготвения план на България се полагат основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка. Неизменна част от предвижданията на плана са реализацията на мащабни проекти както за повишаване на енергийната ефективност в сградите – частни, общински и държавни, така и проекти насочени към оползотворяване на енергия от възобновяеми източници.

Тези цели, разбира се, са отразени и на национално равнище – в приетия Интегриран план за енергията и климата до 2030 г. на Република България, както и проекта на Национална дългосрочна стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г. Националните цели за ЕЕ и ВЕИ за 2030 г. вече са определени, като значителна част от мерките, както и досега, ще се прилагат на местно равнище. За тази цел българските общини са задължени да разработят и публикуват дългосрочни стратегии и краткосрочни програми за ВЕИ и програми за енергийна ефективност, както и ежегодно да представят отчети за постигнатите спестявания към Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР).

Значителен дял от енергийното потребление и свързаните с него въглеродни емисии се дължи на използването на сградния фонд – около 40%, затова и той е в центъра на европейските политики в областта на енергията и климата. Една от конкретните стъпки на ЕС в тази насока е Директива 2010/31/EU относно енергийните характеристики на сградите, която регламентира след 31 декември 2018 г. заетите или притежавани от публични органи нови сгради да бъдат с близко до нулево нетно потребление на енергия, а сградните обновявания да постигат максимално близки до този стандарт равнище по разходно ефективен начин.

В изпълнение на законовите ангажименти и въз основа на задълбочен анализ на енергийното състояние настоящият документ представя дългосрочните цели за енергийна ефективност на община Цар Калоян, като планираните мерки са с хоризонт до 2030 г. На тази основа се определят необходимите финансови ресурси за осъществяването на плана, достъпните финансови източници, както и процедура за мониторинг на изпълнението, отчитане и адаптиране към неминуемите промени в социалната и икономическа среда.

ПОЛИТИКА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Европейският съюз (ЕС) има за цел да бъде световен лидер в борбата с изменението на климата и в тази връзка се стреми да постигне целите на споразумението от Конференцията на страните по Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата в Париж, като същевременно осигурява чиста енергия в целия ЕС. За да изпълни този ангажимент, ЕС определи следните обвързващи цели за климата и енергетиката за 2030г.:

- Намаляване на емисиите на парникови газове с най-малко 40% в сравнение с 1990 г.;
- Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%;

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030 год.

- Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от брутното крайно потребление на енергия в ЕС;
- Осигуряване на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност между държавите членки.

Националните цели за енергийна ефективност са определени в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г.

Приносът на България за постигане на целите на Европейския съюз до 2030г. е представен в табл.1, която беше преразгледана, като се вземат предвид препоръките на Европейската комисия.

Табл.1 Национални цели за енергийна ефективност до 2030 г.

Цел	Изменение
Намаляване на първичното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007	27.89%
Намаляване на крайното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007	31.67%
Първично потребление на енергия	17 466 ktoe
Крайно потребление на енергия	10 318 ktoe

Източник: Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021- 2030г.

Съгласно Директива (ЕС) 2018/844 на Европейския парламент и на Съвета, изменяща Директива 2010/31/ЕС, е разработена Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г. (Приета от Министерския съвет с Протокол № 8 от 27.01.2021 г.), с която се определят национални цели за 2030 г., 2040 г. и 2050 г.

Табл.2 Национални цели за ЕЕ на сградния фонд

Индикатор		2021-2030 г.	2031-2040 г.	2041-2050 г.
Спестявания на енергия общо	GWh/y	2 917	6 502	7 329
Жилищни сгради	GWh/y	2 477	5 694	6 294
Нежилищни сгради	GWh/y	440	808	1 035
Обновена площ	m2	22 203 509	49 570 668	55 823 015
Жилищни сгради	m2	19 026 656	43 735 175	48 343 297
Нежилищни сгради	m2	3 176 852	5 835 493	7 479 718
Обновена площ от съществуващия сграден фонд за обновяване в момента	%	8%	18%	20%
Спестяване на емисии CO2	тон	1 306 435	2 891 610	3 274 453
Жилищни сгради	тон	1 065 184	2 448 461	2 706 441
Нежилищни сгради	тон	241 251	443 149	568 012

Източник: Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030 год.

В съответствие с европейските и национални цели и приоритети в областта на енергийната ефективност Община Цар Калоян провежда политика насочена към оптимизиране на енергийните си разходи. Реализираното намаляване на енергопотребление на територията на общината е принос за постигане на националната индикативна цел за енергийни спестявания.

Основните насоки на местната политика по енергийна ефективност са:

- Намаляване топлинните загуби в сградите чрез подобряване на енергийните им характеристики (в т.ч чрез пълно или частично саниране);
- Поддържане на стабилни параметри на микросредата в обитаваните помещения;
- Ефективно използване на енергийните ресурси за отопление чрез отоплителни системи с висока ефективност, включващи и възможности за регулиране на потреблението и поддържане на стабилни нормативни параметри на микросредата в отопляваните обекти;
- Модернизиране и автоматизиране на осветлението на общинските обекти чрез използването на високоефективни източници на светлина и системи за контрол и мониторинг;
- Продължаване процеса на обследване на сгради с РЗП над 250 кв. м..
- Провеждане на ефективни информационни кампании свързани с ползите от енергийната ефективност.

Основание за разработване на Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян

Разработването на Програми за енергийна ефективност (ПЕЕ) от органите на държавната власт и органите на местно самоуправление е залегнало в Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ). Програмите се разработват при отчитане на стратегическите цели и приоритети на регионалните планове за развитие на съответните райони и перспективите им за устойчиво икономическо развитие.

Съгласно изискванията на чл. 12 от Закона за енергийната ефективност българските общини са задължени да разработят и публикуват програми по енергийна ефективност. Резултатите от тях се отчитат чрез ежегодни отчети пред Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР). В отговор на това задължение настоящият документ обхваща целите за енергийна ефективност на община Цар Калоян, както и планираните мерки от 2024 до 2033 г. Изготвянето на общинските програми за енергийна ефективност е един от приоритетите на националната политика на Република България и кохезионната политика на Европейския съюз за периода до 2030 г. и след това. Чрез устойчиви енергийни проекти и стратегии за изпълнението на тези програми кохезионната политика превръща екологичните предизвикателства – осигуряване качество на атмосферния въздух, намаляване изменението на климата и управление на ресурсите с възможности за развитие на регионите и превръщането им в по-атрактивно място за инвестиции и създаване на нови работни места.

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030 год.

Като продължение на тази политика, Директива 2012/27/ЕС за енергийната ефективност, въведена в българското законодателство с новия Закон за енергийната ефективност (обн., ДВ, бр. 35 от 15.05.2015 г., в сила от 15.05.2015 г.), предвижда в т. 18 от преамбюлната си част, че държавите – членки следва да насърчават общините и другите публични органи да приемат интегрирани и насочени към устойчиво развитие планове за енергийна ефективност с ясни цели, да привличат гражданите в тяхното разработване и прилагане и де ги информират адекватно за тяхното съдържание и напредъка по постигане на целите.

Директиви на Европейския съюз (ЕС)

Европейското право в областта на енергийната ефективност включва седем директиви и девет регламента, които са транспонирани в българското законодателство в ЗЕЕ. Две от директивите са тясно свързани с енергийното управление в общините – Директива 2010/31/ЕС за енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС за енергийната ефективност.

Директива 2010/31/ЕС на Европейският парламент и на Съвета от 19 май 2010 г. за енергийните характеристики на сградите:

Целта на Директивата е да се подобрят енергийните характеристики на сградите в рамките на държавите – членки на ЕС, като се вземат предвид външните климатични и местни условия, както и изискванията за параметрите на вътрешния въздух при стриктно спазване на съотношението „разходи – ефективност“. Директивата въвежда изискване за привеждане на съществуващия сграден фонд в държавите – членки до „сгради с близко до нулево потребление на енергия“. Това означава подобряване на енергийните характеристики на сградите до максимално възможния клас на енергопотребление по скалата на класовете за енергопотребление за съответната сграда, в зависимост от действащите технически правила и норми към датата на въвеждането ѝ в експлоатация, плюс задължителното условие за оползотворяване на енергия от възобновяеми източници за задоволяване на енергийните потребности на обитателите на сградата.

Директива 2012/27/ЕС на Европейският парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за енергийната ефективност:

Основната цел на тази Директива е да допринесе за постигане на целите на ЕС за повишаване на енергийната ефективност в крайното енергийно потребление на държавите – членки до 31 декември 2020 г. с 20% чрез:

- изготвяне на национална дългосрочна стратегия за саниране на обществения и частен сграден фонд;
- задължително реновиране на 3% годишно от пълната разгъната застроена площ (РЗП) на държавните сгради с разгъната застроена площ над 250 м², а за общинските сгради това е пожелателно;
- въвеждане на схеми за задължения за енергийната ефективност, осигуряващи изпълнението на националната цел за енергийни спестявания от страна на т.нар.

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030 год.

„задължени лица – търговци с енергия“, между които тази цел се разпределя като индивидуални цели за енергийни спестявания, подлежащи на изпълнение чрез:

- сключване на договори за реализация на енергийно ефективни услуги при крайните клиенти на енергия;
- внасяне на парични средства от търговците с енергия в специализирани фондове за енергийна ефективност;
- прехвърляне на енергийни спестявания;
- насърчаване използването на т.нар. „ЕСКО модел“, представляващ финансова схема за насърчаване реализацията на енергоспестяващи мерки при крайните клиенти на енергия чрез реализацията на договори с гарантиран резултат;
- въвеждане на система за управление по енергийна ефективност (енергиен мениджмънт), включително енергийни обследвания, като част от прилагането на програмата по енергийна ефективност от публичните органи и органите на местната власт и местното самоуправление.

С Директива (ЕС) 2018/844 на Европейския парламент и на съвета от 30.05.2018 година е прието изменение на двете посочени по – горе директиви. С измененията е поставена основата на краткосрочно (до 2030 г.), средносрочно (до 2040 г.) и дългосрочно (до 2050 г.) планиране на политиките на ЕС и страните членки в следните, особено важни направления:

- намаляване на емисиите парникови газове в края на 2030 година с 50 – 55% спрямо 1990 година;
- въвеждане в експлоатация на жилищни сгради и сгради за обществено обслужване (ново строителство) с близко до нулата потребление на енергия;
- постигане на оптимални енергийни характеристики на съществуващия сграден фонд при изпълнение на основен ремонт и обновяване, като при възможност и доказана икономическа целесъобразност стремежът е сградите да покрият изискванията за близко до нулата потребление на енергия.

Управлението на енергийната ефективност от местните власти се извършва чрез:

- Изработване на планове /програми за енергийна ефективност;
- Организиране на изпълнението на плановете /програмите, както и на други мерки, които водят до енергийни спестявания – от собствениците на сгради, публична държавна или общинска собственост, и от собствениците на системи за външно изкуствено осветление;
- Представяне в Агенцията за устойчиво енергийно развитие на годишни отчети за управлението на енергийната ефективност.

Общи положения в процеса на енергийно планиране

На 14-ти юли 2021 г. ЕС официално прие общ пакет от предложения за намаляване на нетните емисии на парникови газове с най-малко 55 % до 2030 г. в сравнение с равнищата от 1990 г. Изпълнението на тази цел зависи от съвкупността от редица мерки за намаление на потреблението на енергия и производството на

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030 год.

енергия от ВИ, организирани в енергийните планове на национално равнище, а след това изпълнени от колективните усилия на държавни институции, търговци на енергия и местни власти. Именно местните ръководства, въвлечени в общите усилия за постигането на енергийните цели и тяхната дейност на локално ниво, имат съществен принос, не само към процеса на енергийна трансформация, но и към промяната на обществената приемственост и настройка. От техните усилия и намерения зависи дали ще използват плана си като запълване на празните пространства в даден шаблон или ще извлекат максимални ползи и от ефективното използване на енергията, и от устойчивото привличане на средства.

Национална нормативна база

Националната нормативна база в областта на енергийната ефективност включва национални стратегии, планове, програми и закони.

Национални стратегии, планове и програми: *Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година* е разработена в съответствие с актуалната европейска рамка за енергийна политика и световните тенденции в развитието на новите енергийни технологии. В стратегията са заложили следните основни приоритети:

- Гарантиране на енергийната сигурност и устойчивото енергийно развитие;
- Развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар и защита на потребителите чрез гарантиране на прозрачни, конкурентни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги;
- Повишаване на енергийната ефективност в процесите от производство до крайно потребление на енергия;
- Устойчиво енергийно развитие за чиста енергия и декарбонизация на икономиката;
- Внедряване на иновативни технологии за устойчиво енергийно развитие.

Национален план за сгради с близко до нулево потребление на енергия 2015- 2020 година, разработен на основание чл. 9, ал. 1 от Директива 2010/31/ЕС, има за цел да превърне концепцията за сгради с почти нулево потребление на енергия в практически приложима алтернатива на бъдещото строителство на нови сгради в България след 2018 г., а при доказана ефективност на разходите - и при обновяване на съществуващи сгради за различните под-категории на сградите.

Националната дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществения и частния национален жилищен и търговски сграден фонд. Програмите по енергийна ефективност се разработват при отчитане на стратегическите цели и приоритети на регионалните планове за развитие на съответните райони, изготвяни на основание чл. 4, ал. 3 от Закона за регионалното развитие, както и въз основа на перспективите за устойчиво икономическо развитие на съответните райони за икономическо планиране.

Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 година. На база общата

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030 год.

констатация от прегледа на жилищните сгради и енергийното потребление се установява че жилищния сграден фонд е неефективен, с лоши енергийни характеристики - разработването на пакети/комбинации от енергоспестяващи мерки за жилищни и нежилищни сгради е итеративен процес.

Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 година, изготвен в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/1999, с основни цели: стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката, развитие на конкурентноспособна и сигурна енергетика; намаляване зависимостта от внос на горива и енергия; гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

Закони:

Закон за енергийната ефективност с основна цел да допринесе съществено постигане на целите на страната ни в областта на ЕЕ, намаляване на потреблението на енергия и насърчаване подобряването на енергийните характеристики на сградите.

Закон за енергията от възобновяеми източници, който цели насърчаването на производството и потреблението на енергия, произведена от ВЕИ.

Закон за енергетиката, определящ общите правила на вътрешния пазар на електрическа енергия и природен газ.

Закон за опазване на околната среда - опазването на околната среда за сегашните и бъдещите поколения и защитата на здравето на хората, съхраняването на биологичното разнообразие в съответствие с природната биогеографска характеристика на страната, контрол и управление на факторите, които увреждат околната среда, предотвратяването и ограничаването на замърсяването, стратегиите, програмите и плановете за опазване на околната среда.

Закон за чистотата на атмосферния въздух - целта на закона е да се защити здравето на хората и на тяхното потомство, животните и растенията, техните съобщества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и да предотврати настъпването на опасности и щети за обществото при изменение в качеството на атмосферния въздух в резултат на различни дейности.

Закон за устройство на територията - в тясна връзка със ЗЕЕ, отнасяща се до енергийния одит, сертификация и паспортизация на сградите – публична и частна общинска и държавна собственост. Обследването за енергийна ефективност /ЕЕ/ на сгради има за цел да установи нивото на потребление на енергия, да определи специфичните възможности за намаляването му, и да препоръча мерки за повишаване на ЕЕ.

Подзаконовите нормативни актове, свързани с посочените закони за прилагането им.

ПРОФИЛ НА ОБЩИНА ЦАР КАЛОЯН

Местоположение – Община Цар Калоян е разположена в североизточната част на Дунавската равнина. Според административно-териториалното деление общината се включва в границите на Област Разград.

Гранични общини – Тя е най-малката община в областта и заема нейните западни части (6,92% от територията на област Разград). Съседни за Цар Калоян са общините Разград, Ветово, Иваново и Попово. Общинският център отстои на 27 км. от град Разград, на 35 км. от град Цар Калоян и на 344 км. от столицата град София.

Релеф – подчертано разнообразен, низинен, платовиден, равнинно хълмист, прорязан от каньонообразни долини със средна надморска височина 60м;

Площ - 16160,9 ха;

Селищна мрежа – попада в категорията на много малките общини; формирана е от компактни населени места, разположени около пътищата от републиканската пътна мрежа; представена е 3 населени места, от които 1 град, и 2 малки села;

Застрояване – предимно свободно в урегулирани имоти;

Климат – умерено-континентален със студена зима и сухо и горещо лято; средногодишно валежно количество – 550-600мм с интензивни пролетни валежи; преобладаващи са ветровете от североизток и югозапад; средногодишна скорост – 1.8-3.0 м/сек;

Повърхностни води – През територията на Община Цар Калоян протичат реките Бели лом, Малки лом и Хлебаровска, чиито води се вливат в река Дунав. речните легла са с малък наклон, меандри и каньоновидни форми;

Подземни води – богат потенциал от безнапорни, порови и карстови води;

Водни площи – Има множество водоеми, рибарници, които са отдадени на концесия и се използват за рибовъдство.;

Минерални води – няма установени;

Почви – плодородни, доминират черноземите, следвани от алувиални и алувиално-ливадни и сиви горски почви;

Полезни изкопаеми – богати запаси от нерудни полезни изкопаеми; не са открити рудни полезни изкопаеми;**Флора, фауна** – показва подчертано разнообразие; в

района на Ломовете са установени около 900 вида представители на флората, между които 30 балкански и 1 български ендемити; представителите на фауната са с изключително разнообразие както по отношение на птиците, така и по отношение на земноводни и влечуги, риби и безгръбначна;

Горски фонд – заема 22.67% /3663,81 ха/ от територията на общината, съсредоточени в източната и южната ѝ част; преобладават широколистни видове – благун, зимен дъб, цер, бряст, явор, тополя, върба;

Лов и риболов – добри условия за развитие; разнообразие на видове, обект на лов /зайци, лисици, диви свине, фазан, яребица, пъдпъдъци/ и риболов; /щука, уклея, сом, костур, черна мряна, бяла мряна, речен кефал,/;

Икономическа структура – аграрно-промишлена; аграрния сектор е с растениевъдно-животновъдна насоченост; индустриалния сектор е представен от обекти на хранително-вкусовата промишленост, шивашка промишленост; развитие напоследък;

Земеделски фонд - Обработваеми земи – ниви 9429,16 ха, 58,35%, обработваеми земи - трайни насаждения 442,58 ха, 2,74%, Ливади - 166,57 ха, 1,03 %; Пасища 903,04 ха, 5,59%, Необработваеми земи 12,66 ха, 0,08 %;

Отдых и туризъм – общината разполага с богат и разнообразен туристически потенциал, но не е добре развит;

Зелена система – 42,63 ха общественото озеленяване в гр. Цар Калоян и в съставните села;

Благоустройството на населените места е в сравнително добро състояние;

Пътна мрежа – Пътната инфраструктура е представена от републикански и общински пътища, с конфигурация, обусловена от спецификата на релефа- 482,64 ха, добре развита, с висока гъстота;

Водоснабдяване – Всички населени места на територията на община Цар Калоян са водоснабдени, като съществуващата водопреносна мрежа е изградена предимно от етернитови и стоманени тръби. Общината се водоснабдява от 5 помпени станции, гравитачна и подпочвена вода, като общият обем е 1610 куб. м. Водата достига до населените места чрез три магистрални водопровода и съответно водоснабдителна мрежа: гр. Цар Калоян: 16,235 км. и 44,065 км.; с. Езерче: 8,005 км. и 27,390 км.; с. Костанденец: 2,454 км. и 11,947 км.

Канализация –Има изградена канализационна мрежа единствено в гр. Цар Калоян, която обхваща част от населеното място. Няма изградена пречиствателна станция. Няма системи за пречистване на отпадъчните води; отпадните води се заустват в септични ями и попивни кладенци;

ВЕИ - В периода 2019-2022 г. на територията на община Цар Калоян са изградени фотоволтаични централи (производство на електрическа енергия от слънчева): 6 в Цар Калоян; 9 в с. Езерче и 2 в с. Костанденец,

Топлоснабдяване, газоснабдяване – отоплението се извършва чрез индивидуални отоплителни системи на дърва, въглища /брикети/ нафта; няма газифицирани обекти, Изградена е промишлена газова инсталация на природен газ в гр. Цар Калоян;

КИН – В община Цар Калоян са идентифицирани 37 археологически, исторически, художествени и архитектурно-строителни обекта обявени за недвижими културни ценности. Те са неравномерно териториално разпределение, нося важен ресурс за развитието на общината;

Риск от природни бедствия и аварии – Територията на община Цар Калоян попада в зоната със среден потенциален риск от наводнения в плановите на БД „Дунавски район“- р. Долапдере - гр. Цар Калоян. Горските територии в териториалния обхват на общината са класифицирани с висок риск от горски пожари.

В териториалния обхват на община Цар Калоян попадат частично следните защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии – ЗЗТ (ДВ, бр. 133/1998 г. ...изм. и доп. бр. 1/2019 г.): Резерват „Бели Лом“, обявен със Заповед Н. • 393/12.05.1980 г. на Председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 51/1980 г.) и Заповед Н. • РД- 564/12.07.2007 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 68/2007 г.), с която е актуализирана площта на резервата. За същия има приет план за управление, одобрен със Заповед № РД-703/23.10.2015 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 86/2015 г.);

Защитена местност (ЗМ) „Ломия“, обявена със Заповед № 764/12.05.1980 г. на Председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 74/1987 г.), прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-520/12.07.2007 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 72/2007 г.) и Заповед № РД-606/18.08.2011 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 80/2011 г.), с

която е актуализирана площта на ЗМ. За същата има приет план за управление, одобрен със Заповед № РД-703/23.10.2015 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 86/2015 г.); ЗМ „Рибарниците“, обявена със Заповед № 1145/16.07.1981 г. на Председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 102/1981 г.), прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-1204/24.09.2003 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 91/2003 г.) и Заповед N РД- 423/24.06.2009 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 63/2009 г.), с която е актуализирана площта на ЗМ;

В териториалния обхват на община Цар Калоян попадат частично следните защитени зони по смисъла на ЗБР: **BG0002025 „Ломовете“** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед N РД- 562/05.09.2008 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 84/2008 г.), изм. и доп. със Заповед № РД-382/19.04.2013 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 50/2013 г.);

BG0000608 „Ломовете „за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, определена съгласно чл. 6, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗБР и приета с Решение № 122/02.03.2007 г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 21/2007 г.) и обявена с ЗАПОВЕД № РД-1024 от 17 декември 2020 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 18/2020 г.).

ДЕМОГРАФИЯ

За да бъде направен по-задълбочен оглед на демографската ситуация в община Цар Калоян, са сравнени стойностите на показателите през 2019 и 2023 г. В демографския анализ е направен и паралел със стойностите на избраните демографски показатели на областно и национално ниво, за да се открие мястото на общината сред област Разград и в национален план.

Таблица 3. Динамика на населението в община Цар Калоян 2019-2023 г.

		2019	2020	2021		2022	2023
Цар Калоян	Общо	5142	5068	4904		4434	4385
	В градовете	3153	3098	2989		2735	2646
	В селата	1989	1970	1915		1699	1739

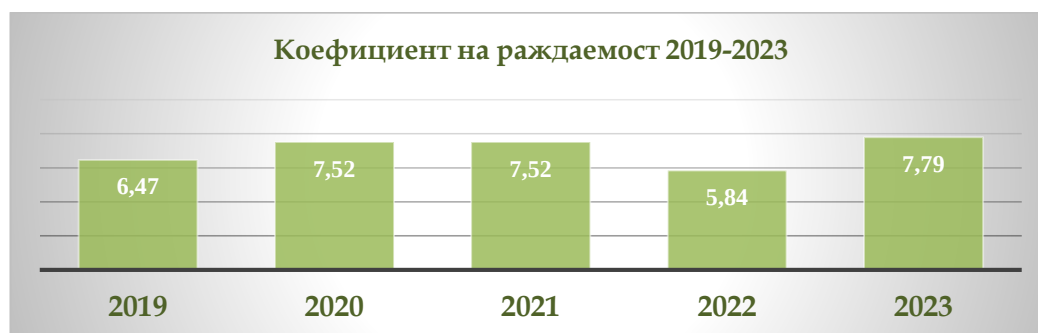
Фигура 1. Динамика на населението в община Цар Калоян 2019-2023 г.

Броят на населението в община Цар Калоян към 2023 г. представлява 4,35% от населението на областта, или 4385 души. Това е спад с около 14,72% в периода 2019 – 2023 г., който е бил най- голям през 2021.

Коефициентът на раждаемост обаче се е увеличил, с изключение само на 2021 г. като през 2019 г. той е бил 6,47‰, а в края на 2023 г. е 7,79‰. Неговите стойности са близки до средното за областта – 7,8% и под средното за страната- 8,9 %.

Фигура 4. Коефициент на раждаемост

**Коефициентът на раждаемост (КР) се измерва в промили (‰) и показват броя живородени деца (ЖД) на всеки 1000 души от средногодишното население (СН).*

Коефициентът на смъртност за разглеждания период се е променял динамично, поради Ковид пандемията като е най-висок през 2021 г. През 2019 г. той е бил 19,1‰, а през 2023 г. отново се е понижил до 19,63‰.

Фигура 5. Коефициент на смъртност

Показателите за коефициента на смъртност я нареждат над средната за областта 17,5% и средната за страната- 15,7%. По отношение коефициента на естествен прираст общината следва националната тенденция за отрицателен естествен прираст.

Фигура 5. Коефициент на естествен прираст

През 2019 г. той е бил -11,9, 2023 г. -12,93%. Съотнесен към стойностите на показателя за областта и за страната, коефициентът на естествен прираст е над средния за областта и под средния за страната.

В община Цар Калоян се регистрира забележителен ръст по отношение на механичния прираст. Ако през 2019 г. той е бил -1,2%, то през 2023 г. той достига +0,18%. По този показател общината е над средната стойност за областта и над средната стойност за страната.

Фигура 6. Коефициент на естествен прираст

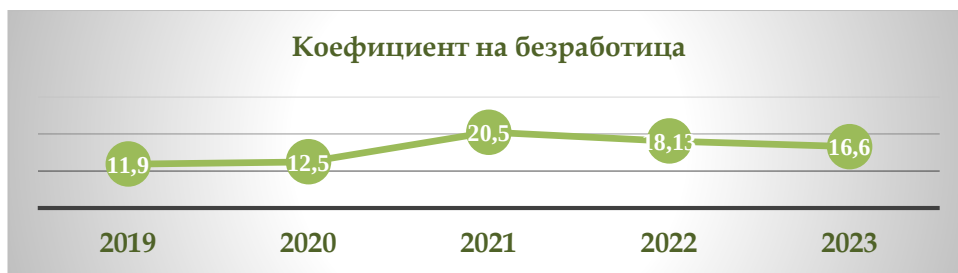

Пазара на труда

Въпреки наличието на негативни демографски тенденции, община Цар Калоян успява да поддържа сравнително постоянни стойности по отношение на броя на населението в под, във и над трудоспособна възраст. В разглеждания период се е запазило сравнително еднакво процентното възрастово разпределение на населението в общината, като към 2023 г. най-голям е дялът на хората в трудоспособна възраст – 72.5%, следван от дялът на хората в над трудоспособна възраст - 27,5%, а най-малък е дялът на населението в под трудоспособна възраст, съответно - 16.5%. Измененията по отношение на този показател са минимални и за момента не представляват опасност пред развитието на общинската икономика.

Равнището на безработица в периода 2019-2023 г. се е повишило с 5,3%, като най-високо е през 2021 г.- 20,5% и 2022 г.- 18,13%.

Фигура 7. Коефициент на безработица

По отношение на средната брутна годишна заплата, тя се е увеличила с близо 70%. През 2019 г. тя се равнява на 9 708 лв., а през 2023 г. достига 13 055 лв.

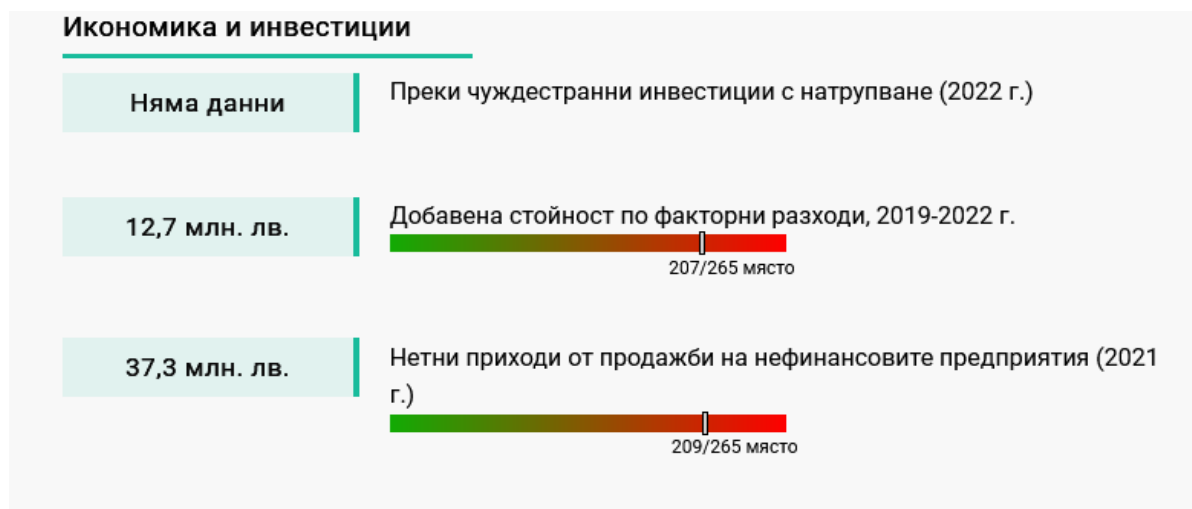
Фигура 8. Ръст на средната заплата

Това е една положителна тенденция, която показва, че в общината се повишава стандартът на живот и населението просперира. В ПИРО Цар Калоян са планирани дейности, които да подобрят нивата на заетост и да повишат капацитета на заетите лица.

ИКОНОМИКА

Община Цар Калоян е сред общините с най-малък брой на предприятията – 132 предприятия или 25,9 предприятия на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). (Официални данни за 2023 на НСИ и ИПИ).

Общата икономическа характеристика за община Цар Калоян разкрива състоянието и тенденциите в развитието на местните предприятия в периода 2019-2023 г. Анализирани са няколко показателя, които отчитат общинския икономически напредък. Използвани са данни от последната година, за която са налични – 2022 г.

По отношение на броя предприятия, той се е увеличил с над 72%, като през 2019 г. техният брой е 136, а през 2022 г. той е нараснал до 187. Този показател отразява броя на онези предприятия, които са реализирали приходи от продажби или имат поне един зает.

Броят заети лица в разглеждания период се е увеличил с малко над 35%. За 2019 г. са регистрирани 334 заети лица, а през 2022 г. този брой се е увеличил до 520.

Стойността на произведената продукция от нефинансовите предприятия се е увеличила почти двойно в разглеждания период, като през 2019 г. тя се равнява на 23.86 мил. лв., а през 2022 г. нейната стойност е 40,59 мил. лв.

Произведената продукция на човек от населението е нараснала с над 50% през анализирания период (за сравнение през 2019 е 4 586 лв., а през 2022 г. е 9 056 лв.

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) в периода са нараснали почти три пъти от 2019 г. 2,4 мил. лв. до 2022 г. 6 мил. лв.

Община Цар Калоян демонстрира стабилен икономически растеж в разглеждания период. Въпреки поредицата негативни икономически последиствия, породени от пандемията Covid-19, войната в Украйна и инфлацията, общината съумява да преодолее кризите и да продължи да се развива в икономически план.

Икономическа активност на населението

Икономическата и финансова обстановка в страната предопределя и всички показатели, от които се прави оценка на икономическото развитие на общината. През 2023 г. икономическото развитие на община Цар Калоян се подобрява спрямо предходните години. Подобряват се и основните показатели на отчетените нефинансови предприятия. (Официални данни за 2022 на НСИ и ИПИ).

Общият размер на разходите за ДМА, 2018-2023 г. е 20,9 мил. лв.

Увеличават се приходите от износ на нефинансовите предприятия, 2021-23 г. с 4,8 %.

Общият размер на разходите за ДМА на човек от населението, 2018-2021 г. е 4 574 лв. на човек от населението.

Приходи от износ на нефинансовите предприятия нарастват като през 2021 г. те са 4,2 мил. лв., а през 2022 г.- 4,4 мил. лв. Делът на приходите от износ на предприятията е 9,7 %.

Изплатените средства по европейските фондове, 2007 - 06.2023 г. са 3,8 мил. лв., като на човек от населението за същия период е 765 лв. на човек от населението (при 2836 лв. в страната).

ДОХОДИ И УСЛОВИЯ НА ЖИВОТ

Средна брутна месечна заплата в обществеността за 2023 г. е 1 233 лв., а в частния сектор – 1018 лв. Средната месечна пенсия отбелязва най-високия ръст, но остава най-ниската в страната – 441 лв. (при 537 лв. в страната).

През 2022 г. коефициентът на Джини за доходното неравенство в областта продължава да намалява и вече е най-ниският в страната. Бедността пък нараства. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 27,7% (при 22,9% в страната).

ОБРАЗОВАНИЕ

За развитие на устойчива, съвременна, пазарно ориентирана образователна система Община Цар Калоян през 2023 г. финансово подкрепи и съхрани учебно-възпитателната дейност в училищата и детските градини на територията на малките населени места. Образованието и грижите в ранна детска възраст полагат основните и допринасят за познавателното, езиковото, социалното и емоционалното развитие на децата. Осигуряването на достъп до образование и грижи в ранна детска възраст има съществено значение за развитието на интересите, възможностите и възрастовите характеристики на децата.

Извършените модернизации в образователната инфраструктура в Община Цар Калоян създават здравословна среда, добра хигиена на труда, водят до намаляване на риска от наранявания и гарантиране на безопасна средата при възпитанието и обучението на децата. Създаването на модерни условия за учене, за равен достъп

до образование, създава предпоставки за привличане на ученици и родители за активно участие в образователния процес.

Общинската образователна система не се променя съществено през отчетния период и към 2023 г. обхваща 1 детска градина и 2 общообразователни училища. За периода 2019-2023 г. децата в детските градини намаляват, в съответствие с намаляване на населението на общината.

За същия период се запазва общия брой на групите в детските градини – 7 групи, намалява се педагогическия персонал от 16 на 15 и се запазва броя на учителите – 15 бр.

Учащите в общообразователните училища намаляват от 254 през учебната 2019/2020 г. на 221 през 2022/2023 г.

2020/2021				2021/2022				2022/2023			
Общо	I - IV клас	V - VII клас	VIII - XII клас	Общо	I - IV клас	V - VII клас	VIII - XII клас	Общо	I - IV клас	V - VII клас	VIII - XII клас
254	112	83	59	237	115	84	38	221	111	89	21

Завършили средно образование за периода 2019-2022 г

2019		2020		2021		2022	
Основно образов.	Средно образов.	Основно образов.	Средно образов.	Основно образов.	Средно образов.	Основно образов.	Средно образов.
46	12	40	12	29	14	27	6

За периода 2019-2022 г. се променя и броя на учителите в общообразователните училища:

2019/2020				2020/2021				2021/2022			
Общо	I - IV клас	V - VII клас	VIII - XII клас	Общо	I - IV клас	V - VII клас	VIII - XII клас	Общо	I - IV клас	V - VII клас	VIII - XII клас
32	11	10	11	31	13	10	8	36	15	12	9

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Здравеопазване

Система “Здравеопазване” се осъществява от две звена. Доболничната помощ се осъществява от различни по вид и структура лекарски практики. Тя е първото звено, непосредствено до хората в общините и населените места. Делът на здравноосигурените лица в общината остава изключително висок – 96,3% (при 88,7% в страната). В същото време Цар Калояне сред общините с най-висок недостиг на лекари – както общопрактикуващи, така и специалисти.

Население на един лекар, 2018-2022 г.

(брой)		
2020	2021	2022 ³
2534	2452	2217

Община Цар Калоян разполага с една детска ясла с капацитет от 12 места. За последните три години се увеличава капацитета от 9 на 12 места.

2020		2021		2022	
Заведения	Места (капацитет)	Заведения	Места (капацитет)	Заведения	Места (капацитет)
1	9	1	9	1	12

Нараства и обхвата на децата в детски ясли, 2018-2022 г.

(процент)

2020	2021	2022 ³
9,4	9,9	13,3

Население по самооценка на здравето, преброяване 2021 г.-

%		
Лошо	Задоволително	Добро и много добро
6,3%	23, 2%	64%

Дял на населението на 16 и повече години с над 50% степен на увреждане, преброяване 2021 г.- 16,6%.

Делът на здравноосигурените лица в общината остава изключително висок, като на практика цялото население е здравноосигурено.

Социални услуги

Социалните услуги в общността са ключов фактор за ефективно социално включване, борба с бедността и участие в живота на обществото на всички уязвими групи. През последните години политиката в сферата на социалните услуги е насочена към развитие на услуги в общността и в домашна среда, които да заменят институционалния модел на грижа.

Община Цар Калоян се отличава със своята активно прилагана политика и значителен брой успешни проекти, ориентирани към социалната сфера.

Социалните услуги в община Цар Калоян са ключов фактор за ефективно социално включване, борба с бедността и участие в живота на обществото на всички уязвими групи. В общината социалните услуги се осъществяват по различни начини:

ЦНСТ (Център за настаняване от семеен тип) – обхваща възрастни хора с физически увреждания. Социална услуга от резидентен тип. Услугата предлага комплекс дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната, на възрастни хора.

ЦСРИ (Център за социална рехабилитация и интеграция) – в този център се предлагат комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на лица през деня, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.

„Домашен социален патронаж“ - обхваща социално слаби граждани с ниски доходи; самотни възрастни хора; трудно подвижни хора. По домовете се предоставят комплекс социални услуги, свързани с доставка на храна; поддържане на личната хигиена и хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателя; съдействие за снабдяване с необходимите технически помощни средства при ползватели с увреждане, битови услуги и др.

Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник – обхваща лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване и/или в риск от социална изолация. Тук се включват дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; дейности за социална подкрепа; комунално-битови дейности.

„Личен асистент“ – обхваща възрастни и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами. „Личен асистент“ е лице, полагащо постоянни грижи за дете или възрастен с трайно увреждане, или за тежко болен, за задоволяване на ежедневните му потребности.

Обществена трапезария – обхваща самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи или без доходи. Състои се в осигуряване на безплатна храна за около 60 души.

СГРАДЕН ФОНД

Жилищен фонд

Според Евростат на сградите в Европейския съюз се падат 40% от употребата на енергия и 36% от произведените въглеродни емисии. Прогнозата е, че този дял ще нараства през следващите години с оглед непрекъснатата нарастване на сградния фонд. Това прави сградния фонд най-големия потребител на енергия в ЕС.

2021																
Общо							Вградовете						Вселата			
Общо	Къща	Жилищен блок, кооперация	Страда от смесен тип	Лятна куния	Вила		Общо	Къща	Жилищен блок, кооперация	Страда от смесен тип	Лятна куния	Вила	Общо	Къща	Жилищен блок, кооперация	Лятна куния
2831	2811	9	4	6	1		1417	1402	8	4	2	1	1414	1409	1	4

2021																
Общо							Вградовете						Вселата			
Общо	Един	Два	Три	Четири	Пет	Шести повече	Общо	Един	Два	Три	Четири	Пет	Шести повече	Общо	Един	Два
2831	1301	1514	12	4	-	-	1417	820	584	9	4	-	-	1414	481	930

(брой)							
2021							
Общо	До края на 1959	От 1960 до 1969	От 1970 до 1979	От 1980 до 1989	От 1990 до 1999	От 2000 до 2009	От 2010 до 2021
2831	722	1051	722	195	40	42	59

Жилищният фонд на общината е достатъчен, въпреки че най-малко сгради са преброени в Цар Калоян – едва 6,6% от тези в област Разград. Общо жилища 2818, от които масивни 2793. Цар Калоян е с най-висок процент обитавани сгради – 73,4% или 2211, останалите 607 сгради са необитавани. Най-малобройни са стоманобетонните скелетни сгради, следвани от стоманобетонните едропанелни и най-многобройни са масивните. Структура на жилищния фонд по конструкция: По вида на конструкцията, жилищният фонд е представен в четири обобщени категории – панели, стоманобетон, масивни (носещи тухлени стени и стоманобетонни плочи или гредоред), паянтови. Жилищни сгради към 31.12.2021 г. в община Цар Калоян по материал на външните стени на сградата:

Таблица: 21: Жилищни сгради по материали в община Цар Калоян Източник: НСИ

община	Жилищни сгради по материал на външните стени на сградата (брой)				
	общо	панелни	стоманобетонни	тухлени	други
Цар Калоян	2 831	20	21	2 468	308

Таблица: 22: Полезна площ на жилищата на 31.12.2021 г. в община Цар Калоян Източник: НСИ

община	Полезна площ(квadratни метри)		
	общо	жилищна	спомогателна
Цар Калоян	212 036	180 830	31 206

Таблица: 22: Жилища към 31.12.2021 г. в община Цар Калоян по брой на стаите

Община	Общо	Жилища по брой на стаите (брой)						Жилища на 1000 души от население	Среден брой лица на едно жилище
		1-стайни	2-стайни	3-стайни	4-стайни	5-стайни	с 6 и повече стаи		
Цар Калоян	3 012	72	599	1 061	685	388	207	585,8	1,7

Източник: НСИ

Благоустроеност на жилищата: Почти всички жилища са електроснабдени (99,8%), но статистиката отчита значително по-ниски стойности на другите благоустройствени елементи. Водоснабдяване имат 96,4% от жилищата, като в града този дял е 98,2%, а в селата, значително по-нисък - 92,8%. Картината на

сравнително добра изграденост на водоснабдителните мрежи се помрачава от факта, че състоянието на водопроводната мрежа, особено в селата е лошо. Загубите при пренос на водата поради амортизирани мрежи са средно над 50%. Въпреки, че делът на хората, притежаващи собствено жилище се повишава, условията на живот за много обитатели са под европейските стандарти. Около 48% от населението живее на прага на бедността и риска от социално изключване. Обедняването на населението води до системно неподдържане на много жилища. Проблемът е особено остър за младите семейства, хората с ниски доходи и маргинализираните групи. Предвид факта, че има остър недостиг на социални жилища и липсват планове за увеличение на държавните субсидии или кредитиране, тези хора са изправени пред още по-голям риск от социално изключване.

Прогнозното развитие на жилищния фонд на общината е в пряка зависимост от демографските и икономически тенденции, характерни за региона. Приблизително 30% от жилищният фонд е необитаем, което е резултат от негативните демографски процеси, концентрацията на населението в градовете и икономическия упадък. Процесът на обезлюдяване на периферните селски райони продължава и води до увеличаване броя на необитаеми жилища и западане на жилищните сгради. Жилищният фонд се характеризира с високо енергийно потребление. Като основни причини за високите разходи за потребление на горива и енергия са:

- амортизирани отоплителни инсталации в сградите без ефективен контрол на горивния процес и автоматизирано подаване на горива;
- лошо физическо състояние на сградите и конструкциите - без стандартните изолации на покриви и стени, стари дограми, позволяващи безпрепятствено проникване на студен въздух;
- осветление с енергоемки светлоизточници и др.

Постигането на националните цели за енергийна ефективност е възможно чрез цялостна оценка на съществуващия сграден фонд и последващо прилагане на мерки за енергийна ефективност, които включват ремонт или реконструкция на основни технически системи от сградите – покриви, ВиК, водоснабдителни и отоплителни инсталации и др., също така и топлоизолация и подмяна на стъклопакети. Реновирането на една сграда може да повиши енергийната ѝ ефективност с над 45%. При внедряване на източници на ВИ, сградата може да постигне дори и енергийна независимост.

Тъй като много голяма част от сградния фонд е в частния сектор, управлението на енергийната ефективност е процес, изискващ координация между общината и частните собственици. Постигането на добри показатели по отношение на изразходваната електроенергия за отопление ще доведе до повишаване на качеството на живот, чрез намаляване на личните разходи за отопление и също така ще се намали въглеродния отпечатък на региона, което ще повиши и качествата на околната среда.

Общински сграден фонд

№ по ред	Вид на общинската сграда	РЗП	обследвано	Адрес
1	Читалище	1146	не	гр. Цар Калоян ул. Кирил и Методи № 15
2	Младежки дом – втори етаж	225	не	гр. Цар Калоян ул. Кирил и Методи № 13
3	Детска градина "Славейче"	1984	да	гр. Цар Калоян ул.Ген. Тотлебен №7
4	Общинска полиция	102	не	гр. Цар Калоян ул.Освобождение № 5
5	СУ Христо Ботев	2364	да	гр. Цар Калоян ул. Освобождение № 24
6	Сграда Детски кът - ДСП	710	на	гр. Цар Калоян ул.Ген. Тотлебен №5
7	Сграда за обществено и делово обслужване	164	не	гр. Цар Калоян ул.Кирил и Методи №11
8	Филиал на поликлиника	516	не	гр. Цар Калоян пл. Демокрация № 17
9	Административна сграда Община	1532	да	гр. Цар Калоян пл. Демокрация № 1
10	Физкултурен салон на СУ Христо Ботев	436	да	гр. Цар Калоян ул. Освобождение № 24
11	Административна сграда – Общински съвет	140	не	гр. Цар Калоян пл.Демокрация № 1
12	Клуб на пенсионера	38	не	гр. Цар Калоян ул. Цар Иван Асен № 34 А
13	Клуб на пенсионера	60	не	гр. Цар Калоян ул. София
14	Обединено детско заведение	1080	не	гр. Цар Калоян ул. Райко Даскалов № 16
15	Сграда - старо училище - ЦНСТ	1093	не	гр. Цар Калоян ул. Христо Ботев № 11

16	Сграда - обществено обслужване	390	не	гр. Цар Калоян ул. Кирил и Методи № 12
17	Борцова зала	128	не	гр. Цар Калоян ул. Кирил и Метод № 10
18	Кухня за социален патронаж	584	да	гр. Цар Калоян ул. Христо Ботев № 11
19	Здравна служба	248	не	с. Езерче ул. Освобождение № 6
20	Кметство	152	не	с. Езерче ул. Димчо Дебелянов № 3
21	Училище	3480	не	с. Езерче ул. Димчо Дебелянов № 1
22	Детска градина "Пролет"	710	не	с. Езерче ул. Димчо Дебелянов № 1
23	Борцова зала	405	не	с.Езерче ул. Васил Левски № 2
24	Читалище	219	не	с.Езерче ул. Васил Левски № 2
25	Административна сграда Кметство	440	не	с. Костанденец ул. Ангел Кънчев № 1
26	Административна сграда Читалище	1080	не	с. Костанденец ул. Освобождение № 3
27	Здравна служба	324	не	с. Костанденец ул. Васил Априлов № 1

На територията на община Цар Калоян се намират 27 общински сгради с 100% общинска собственост с разгърната застроена площ (РЗП) 19 750 кв.м. Въпреки значителните усилия от страна на Общинското ръководство през последните години, състоянието на общинския сграден фонд остава в недостатъчно добро състояние по отношение на енергийната ефективност. Все още има изоставане в използваните технологични системи и решения за повишаване на енергийната ефективност в обществените сгради. Липсата или наличието на частична вътрешна и външна изолация води до увеличаването на топлинни загуби, а това от своя страна рефлектира в повишаване на разходите. Изследванията показват, че тези загуби могат да достигат до 50% от общите топлинни загуби на сградата. С цел по-добро и ефективно използване на общинските сгради се препоръчва цялостното им саниране, като ефектите от това ще бъдат енергийно ефективни и икономически. Необходимо да се обърне повече внимание и на подобряване ефективността на сградните инсталации, не само за подобряване енергийните характеристики на

сградите, както и на мерки за ускорена газификация на обществените сгради, които нямат такава.

Недостатък в структурата на енергийното потребление на Община Цар Калоян е все още ограниченото използване в общинските сгради на възобновяеми енергийни източници. Постигането на целите за повишаване на енергийната ефективност е стратегически свързано с обновяването на сградния фонд, като приоритет следва да се даде на енергийната ефективност в съчетание с използването на възобновяеми енергийни източници в сградния сектор, на навлизането на високоефективните охладителни и отоплителни инсталации, на въвеждането на иновативните технологии, използващи геотермална, хидротермална и слънчева енергия, и на използването на отпадна топлина и студ.

УЛИЧНО ОСВЕТЛЕНИЕ

В Община Цар Калоян е изпълнено улично осветление, съответстващо на категорията на съответните комуникации. Броят на осветителните тела по населени места е:

	Населено място	Брой
1.	гр. Цар Калоян	850
2.	с. Езерче	390
3.	с. Костанденец	265
	Общо:	1505

Уличното осветление представлява около 1% от общото енергопотребление и около 12% от общите разходи за електрическа енергия. Състоянието на електрическата мрежа за улично осветление е сравнително добро, но не отговоря на съвременните изисквания за енергийна ефективност.. Съществува техническа възможност за оптимизиране разхода на енергия чрез проекти за рехабилитацията на уличното осветление. Новоизграждащата се пътна мрежа към обособените имоти ще изисква и изграждане на подходящо улично осветление. Предвид това, че уличното осветление е един от основните консуматори на електроенергия на общината, съществува потенциал за изпълнение на мерки за енергийна ефективност с малък срок на откупуване на вложенията. Следва да са използват възможностите на ВЕИ в този сектор с прилагане на LED осветителни тела с фотосоларни панели и акумулатори. С това ще се реализират съществени енергийни икономии.

СЪСТОЯНИЕ НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ

Енергийното потребление в община Цар Калоян е пряка функция от състоянието на Енергийната система на общината, нивото на социално-икономическо развитие, както и социалния статус на местното население. Основни енергоносители, които се използват в община Цар Калоян са електроенергия, природен газ, течно и твърдо гориво. Основното електрозахранване на потребители в общината се осъществява чрез републиканската енергийна мрежа, чрез „ЕРП Север“ АД. За преобразуване и разпределяне на електрическата енергия от преносната мрежа на територията на Община Цар Калоян са изградени следните основни енергийни съоръжения: Мрежа средно напрежение :

		Ел.проводи	ТП- собственост	ТП -собственост
	П/ст	СН	ЕРП Север	ЕРП Север АД- мощност
Населено място	бр.	км	бр.	кVA
Цар Калоян		10.603 ЕП Осенец+14.803 ЕП Буковец -	13	4130
Езерче		10.034 ЕП Осенец -	5	1130
Костанденец		14.256 ЕП Буковец -	6	1010 -

	П/ст	Ел.проводи	ТП-частна
Населено място	бр.	СН км	собственост бр.
Цар Калоян		-	10
Езерче		-	4
Костанденец		-	

ВЕИ: Енергийният сектор в община Цар Калоян е в процес на развитие по отношение на възобновяемите енергийни източници - слънчевата, водната, геотермалната енергия и тази, която се получава от растителната и животинската биомаса. Използването на слънчевата енергия е радикално решение при търсене на чисти източници на електроенергия. На територията на община Цар Калоян има подходящи условия за оползотворяване на слънчевата енергия, чрез използването на фотоволтаичните и слънчеви термични системи, които имат дълъг експлоатационен живот. Възобновяемите енергийни източници могат да изиграят важна роля в намаляване на емисиите на газове, предизвикващи парников ефект, осигурявайки доставка на енергия и намаляване на променливостта на цените. Използването на ВЕИ се разглежда като един от основните фактори за преминаване към нисковъглеродни икономики, за развитие на нови високотехнологични производства и осигуряване на т. нар. „зелен“ растеж и „зелени“ работни места. Основните насоки в развитието на ВЕИ за община Цар Калоян са следните: използване на биомаса за отопление и производство на електрическа и топлинна енергия; производство на електроенергия, произведена от ветрови генератори; увеличаване производството на енергия, произведена от соларни термални и фотоволтаични системи.

Използването на слънчевата енергия за производството на електрическа енергия се извършва в обособени за целта терени. Поради спецификата на технологичния процес на производство на електроенергия от фотоволтаици се дава възможност за инсталиране на фотоволтаичните панели във вече построени или новостроящи се сгради.

Съществен е делът на Община Цар Калоян в енергийното потребление. Общината е собственик на значителен сграден фонд, на уличното осветление, притежава и собствен автопарк. В този смисъл има интерес да намалява енергийните си разходи. Поради фокуса на настоящата програма, основно се разглеждат разходите за енергопотребление на Община Цар Калоян.

Основният и най-големият потребител на енергия в община Цар Калоян е битовия сектор. Очевидно там са най-големите възможности за постигане на икономии на енергия и въглеродни емисии. В същото време това изисква определени инвестиции, които голямата част от населението би се затруднило да осигури самостоятелно. В тази връзка добро решение е участието, с помощта на общинска администрация, в национални и европейски програми, финансиращи мерки за енергийна ефективност.

Вторият по значимост потребител на енергия е бизнес сектора. В този случай стремежът към икономии съответства на интересите на общината и на самите производители. Бизнесът има по-голяма възможност за инвестиции чрез собствени средства, безвъзмездна финансова помощ и други финансови инструменти. За целта Общината може да предложи публично-частно партньорство за изграждане възобновяеми енергийни източници, като се използват ресурси на общината.

Битово енергопотребление

Най-голям дял в енергийния баланс на домакинствата в община Цар Калоян има електрическата енергия. През последните години се наблюдава обща тенденция на леко намаляване на количествата консумирана електроенергия за битови цели. Това се дължи преди всичко на оформящата се, макар и бавно, тенденция към подмяна на стари и нискоенергийно ефективни уреди с по-модерни и енергоспестяващи такива. Към настоящия момент все още около 50% от домакинствата използват стара битова техника, което се дължи на ниските доходи на голяма част от населението в общината. Не на последно място, ниската енергийна ефективност на битовия сектор в общината се дължи и на проблеми с информираността и енергийната „грамотност“ на населението – има хора, които се затрудняват да разчитат етикетирането за енергийна ефективност при закупуването на битови електроуреди, както и като цяло не са запознати с възможните мерки за индивидуално пестене на енергия.

Все още твърдото гориво е един от предпочитаните методи за отопление през зимните месеци, което е в основата на замърсяването на атмосферния въздух през отоплителния сезон. Малък е и делът на домакинствата, които внедряват решения, свързани с използването на ВЕИ (най-вече използващи слънчева енергия).

В заключение може да се направи изводът, че домакинствата в община Цар Калоян се характеризират със следните енергийни характеристики:

- използване на неефективни битови електрически прибори, които не отговарят на европейските норми;
- използване на твърдо гориво и дървесина за задоволяване битовите потребности от отопление през зимния период;
- използване на неподходящи лампи и осветителни тела;
- нерационално използване на енергията в бита;
- липса на култура, свързана с разхода на енергия за битови нужди.

Разходи за енергия на Община Цар Калоян

Енергията, която се консумира от Община Цар Калоян, е предназначена основно за захранване на сгради и общински съоръжения, както и за обезпечаване на уличното осветление. Най-голям е разхода на ел.енергия, следван от дървесината и въглищата, като по- голямата част от тях се употребява в общинските сгради, намиращи се в селата. Производство на енергия се реализира единствено в рамките на експлоатираните локални отоплителни инсталации, като потенциалът за подобряване на тяхната енергийна ефективност е свързан както с належаща технологична модернизация, така и с промяна на типа на използваните горива. Налице е все още неизползваният потенциал за внедряване на енергия от възобновяеми източници.

Трудно е да се правят категорични изводи и да се определят тенденции при потреблението на енергия от Община Цар Калоян.

Разликите в последните години могат да се обяснят в определена степен с промени в състоянието на сградния фонд, промяна в културата относно енергоспестяването, разлика в климатичните условия, временното затваряне на определени сгради по време на пандемията от Ковид и др.

Като цяло, вследствие на недостатъчно енергоефективния сграден фонд и улично осветление, съществуващите инсталации и технологичните особености на енергопотреблението, може да се направи изводът, че са налице затруднения по отношение на ефективността на използването на енергията в Община Левски, което от своя страна изисква предприемането на комплекс от мерки. От друга страна финансовото състояние на общината, планирането и управлението на собствеността гарантират на настоящия етап устойчивостта на настоящия модел на енергоползване, в резултат на което не се налагат мерки за сериозно ограничаване на потреблението като ограничаване на количествата горива и/или почасово ограничаване на уличното осветление. При реализацията на система от мерки са

възможни сериозни икономии, което от своя страна ще облекчи общинския бюджет и ще освободи средства за подпомагане на други сектори, явяващи се от съществена важност за общинската администрация, най-вече в областта на образованието и социалните услуги и дейности.

Енергопотребление в бизнес сектора

Структуроопределящи отрасли в икономиката на община Цар Калоян са селското стопанство, преработващата промишленост, търговия и услуги.

В местната икономика липсват цялостни реализирани инвестиционни проекти за енергийна ефективност, като се изключи преминаването на отоплителната централа към оранжерии от гориво на нафта към изграждане на когенератор на природен газ. Единствено в селското стопанство в последните години благодарение на европейските програми бяха закупени нови машини, което значително подобри и енергийната ефективност на сектора като цяло.

Основните причини за високата енергоемкост на местната икономика са наследената енергоинтензивна структура, морално остарели технологии, недостатъчно средства за въвеждане на енергоспестяващи мерки и други. Налице са значителни резерви по отношение информираността на бизнес сектора, свързана с енергийната ефективност, включително информация за национални и европейски програми, финансиращи енергоефективни мерки.

Провеждането на целенасочена политика за енергийна ефективност в икономическия сектор ще ускори неговата модернизация и ще повиши конкурентоспособността му. Целесъобразно е да бъдат извършени енергийни одити за установяване на разходите на горива и енергия, както и внедряване на енергиен мениджмънт, способстващ за енергоспестяване и енергийна ефективност. Продължаване на замаяната на употребата на течни и твърди горива с природен газ и ВЕИ ще даде положително отражение върху въглеродния и екологичен отпечатък на производствата. При реализирането на проекти за енергийна ефективност ще се намалят загубите в топлопреносните мрежи, ще се повиши ефективността за единица продукция, както и ще бъдат спестени средства от икономията на енергия.

ЦЕЛ И ОБХВАТ НА ПОГРАМАТА

Изготвянето на обща концепция за развитието на енергийната ефективност в община Цар Калоян с набелязване на дългосрочните цели и средствата за постигането им са главната предпоставка за успешното реализиране на

политиката за повишаване на енергийната ефективност в общината. В днешно време става задължително прилагането на енергоефективни мерки, не само за намаляване на разходите, но и за повишаване на жизненото равнище и комфорта на потребителите на енергия както и за опазване на околната среда.

Основната цел на разработването на Програмата за енергийна ефективност на община Цар Калоян за периода 2025-2030г. е да бъдат идентифицирани възможните дейности и мерки, които да доведат до енергийни спестявания, както и програмите и проектите за тяхното изпълнение.

Стратегическа цел на настоящата Програма за енергийна ефективност е:

СЪЗДАВАНЕ НА УСТОЙЧИВ МОДЕЛ НА ЕНЕРГОПОЛЗВАНЕ НА ОБЩИНА ЦАР КАЛОЯН, НА ОСНОВАТА НА СЪВРЕМЕННИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИ МЕРКИ И УСПЕШЕН ЕНЕРГИЕН МЕНИДЖМЪНТ

Основните принципи, върху се основава стратегическата рамка на документа са:

- Партньорство между всички институции, заинтересовани лица и структури на гражданското общество и бизнеса за повишаване енергийната ефективност в общината;
- Координация вътре и между управленските звена на всички равнища, носещи отговорността за постигане на очакваното състояние на енергийния сектор в Община Цар Калоян;
- Концентрация на усилията, човешките и финансовите ресурси за осъществяване на набелязаните в настоящата програма цели, приоритети и мерки;
- Отвореност за допълнения и адаптивност на стратегическите намерения към променящите се условия на средата, в която се реализира програмата.

В съответствие с формулираните стратегическа цел и принципи са определени и конкретни цели, които допълват общата стратегическа рамка и конкретизират обхвата на Програмата за енергийна ефективност на Община Цар Калоян за периода 2025-2030г.:

- 1.ПОВИШАВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ В ОБЩИНСКИЯ СГРАДЕН ФОНД;
- 2.ПОВИШАВАНЕ ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ В ЖИЛИЩНИТЕ СГРАДИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА.
- 3.ПОВИШАВАНЕ ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ НА УЛИЧНОТО ОСВЕТЛЕНИЕ.

4. ПОВИШАВАНЕ НА ДЕЛА НА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ.

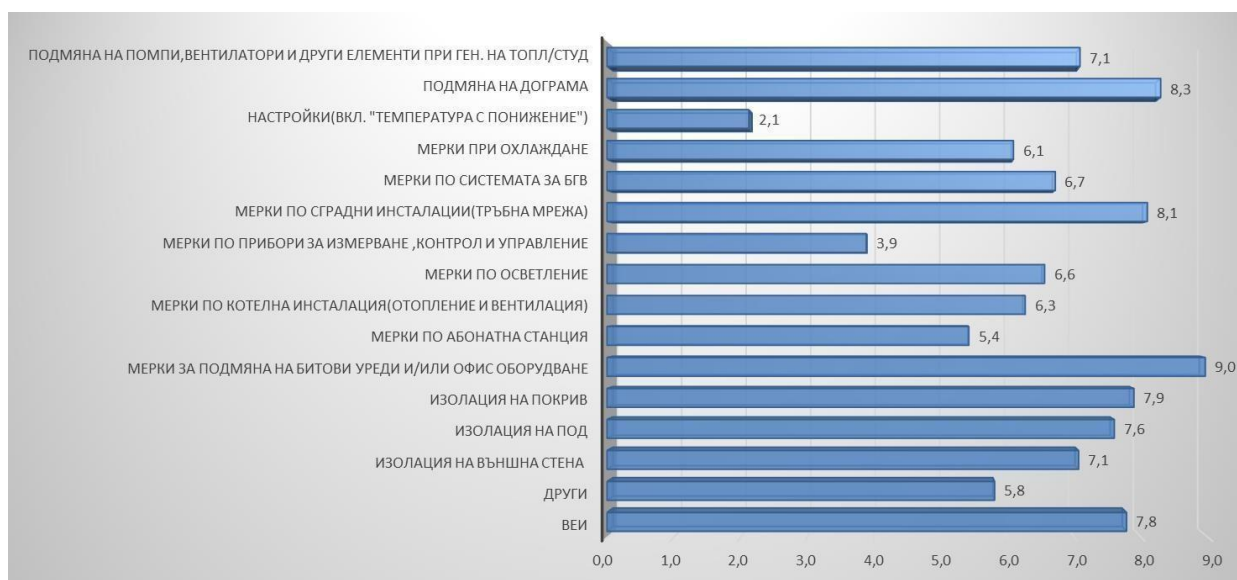
5. РАЗВИТИЕ НА МЕСТНИЯ КАПАЦИТЕТ И ПРИЛАГАНЕ НА ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА УСТОЙЧИВО ЕНЕРГИЙНО РАЗВИТИЕ

ИЗБОР НА ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ

Понятието мерки за повишаване на енергийна ефективност легално е определено в чл.30, ал.1 от ЗЕЕ: „Мерките за повишаване на енергийната ефективност са действията, които водят до проверимо, измеримо или оценимо повишаване на енергийната ефективност“.

Допустимите мерки за повишаване на енергийната ефективност при крайното потребление на енергия се определят с Наредба Е-РД-04- 3/2016г. за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания при крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, изискванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждението им. Средните периоди на откупуване за най-често препоръчвани енергоспестяващи мерки са представени на Фиг.8.

Фиг.8 Средни периоди на откупуване на основните енергоспестяващи мерки

Източник: НИС на АУЕР

Най-често залаганите мерки за намаляване на енергийната консумация са свързани с подобряване техническите показатели на ограждащите конструкции на обектите

- изолация на външни стени, подове и покриви, както и подмяна на дограма. Чрез използване на съвременни изолационни материали и дограми, изброените мерки водят до понижаване коефициента на топлопреминаване през външните ограждащи конструкции и до намаляване степента на инфилтрация до стойности, съобразени с изискванията за енергийна ефективност.

Следващите по значимост мерки са подобряване функционирането на котелни инсталации и абонатни станции, чрез цялостната им подмяна или подмяна на елементи от тях.

Веднага след тях се нарежда мярката за подобряване работата на сградните инсталации за отопление, топла вода и вентилация. Това включва частична реконструкция или цялостна подмяна на инсталациите – отоплителни тела, помпи, вентилатори, арматура и тръбна мрежа (вкл. изолация), въвеждане на автоматика и др.

Останалите мерки не са предписвани често, но и те, от своя страна, също водят до сериозна икономия на енергия.

Различните енергоспестяващи мерки в сгради оказват различно влияние върху икономииите на енергия, средства и емисии.

Община Цар Калоян действа последователно и системно за постигане на ЕЕ, като се стреми към:

- прилагане на добри практики в областта на енергийната ефективност;
- намаляване на потреблението на енергия и горива;
- повишаване на енергийната ефективност на сградния фонд на общината (намаляване на топлинните загуби и подобряване на енергийните им характеристики), както и на системите за улично и парково осветление на нейната територия, без да се намалява нивото на осветеност и качеството на осветлението, постигайки спестяване на енергия;
- постигане на финансови резултати вследствие въведените мерки и намалено енергийно потребление;
- подобрени условия за ползване на сградния фонд на общината;
- понижаване на въглеродните емисии в атмосферата и подобряване на екологията на територията на общината;
- постигане на ефективен мониторинг на енергийното и екологичното състояние на общинските сгради и системите за улично и парково осветление;

- изграждане на подходяща инфраструктура – производства на биомаса, нови ВЕИ;
- използване на енергийни ресурси за отопление чрез системи с висока енергийна ефективност, включващи и възможности за регулиране на потреблението и поддържащи стабилни параметри в отопляваните обекти;
- намаляване на енергийната бедност;
- спестяване на изкопаеми горива;
- създаване и разясняване на устойчиви модели за поведение сред работещите и крайните потребители на общинския сграден фонд за ефективно използване на енергията (чрез обучения, разработване на указания и др.).

Състоянието на сградите, оборудването и инсталациите в повечето общински и обществени здания са обект на провеждането на мерки за намаляване разхода на енергия, както и влагане на инвестиции във физическа реконструкция на сградата и подмяната на съоръженията. Основните причини за високите разходи на енергия са:

- амортизирани системи за производство, пренос и потребление на енергия;
- неефективен контрол на горивния процес и автоматизирано подаване на горива;
- лошо физическо състояние на сградите и конструкциите - без изолации на покриви и стени, стари дограми, позволяващи безпрепятствена инфилтрация на студен въздух; осветление с енергоемки светлоизточници.

От голямо значение за жителите на общината е, че постигането на по-ниски текущи разходи за енергия и ефективното им изразходване са предпоставка за подобряване на екологичната обстановка и намаляване на емисиите на парникови газове - въглероден двуокис, въглероден диоксид, серен двуокис и други замърсители на въздуха. Подобряването на топлоизолацията, модернизиранието на отоплителните инсталации, могат да намалят енергопотреблението в стария сграден фонд с около 50%.

Общинските обекти на община Цар Калоян се разглеждат в няколко основни групи по предназначение:

- Администрация - обхваща сградния фонд на общинската администрация, стопански, културни и социално - битови обекти;
- Образование - обхваща училища, детски градини и спомагателни към тях обекти. В голямата си част те са строени при нормативни показатели, съответстващи за години, в които все още не се отчита влиянието на

настъпващата енергийна криза в световен мащаб. Освен това, през целия експлоатационен период на тези сгради и оборудване са отделяни недостатъчно средства за тяхното поддържане. Това прави тези обекти сериозен енергиен консуматор на и без това ограничени общински бюджет;

- Социални заведения.

Община Цар Калоян е изготвила общинска Програма за повишаване на ЕЕ и използване на ВЕИ и биогорива 2021-2024 година. Основната цел е подобряване на енергийното състояние на системите за отопление, охлаждане и производство на битова гореща вода. В тази програма общината планира следните мерки:

- Мерки за подобряване на ЕЕ в промишлеността;
- Мерки за подобряване на ЕЕ в транспорта;
- Мерки за подобряване на ЕЕ на уличното осветление;
- Мерки за подобряване на ЕЕ чрез използване на ВЕИ.

Принципите, от които се ръководи общината, са следните:

- информираност на гражданите и стимулиране на тяхното активно участие в процеса на взимането на решения на местно ниво;
- правилно взаимодействие между различните заинтересовани страни – изграждане на местен капацитет за планиране и реализация на ефективни местни политики;
- партньорство между местната власт, граждани, НПО и бизнеса;
- координираност на усилията за постигане на крайната цел.

ЦЕЛ	МЕРКИ	ПЕРИОД	ОТГОВОРНА ИНСТИТУЦИЯ	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ
1. Повишаване на енергийната ефективност в общинския сграден фонд	– Извършване на енергийни обследвания и сертифициране на сгради – общинска собственост, които попадат в обхвата на ЗЕЕ – Реконструкция и обновяване на съществуващия общински сграден фонд, вкл. внедряване на ВЕИ – Извършване на повторни енергийни обследвания, след прилагане на МЕЕ и издаване на удостоверения за енергийни спестявания – Подобряване на системите за контрол и мониторинг на потреблението на енергия от сградния фонд - общинска собственост	2025-2030 г.	Община Цар Калоян	– Подобряване комфорта на обитаване в обществените сгради и постигане на нормативно определените параметри за отопление и осветление – Оптимизиране на бюджетните разходи, в резултат на постигнатите икономии на енергия от изпълнение на МЕЕ – Удължен експлоатационен срок на публичната инфраструктура и на съответните инсталации и съоръжения в сградите – Намаляване на въглеродните емисии от общинския сграден фонд

2. Повишаване енергийната ефективност в жилищните сгради на територията на общината	– Информационни кампании за популяризиране на МЕЕ в жилищния сектор по проекти, финансирани от републиканския бюджет и ЕС – Административна и техническа помощ при участие на сдружения на собственици на жилищни сгради в проекти, финансирани от европейски и национални програми за повишаване на енергийната ефективност	2025-2030 г.	Община Цар Калоян	– Подобрени енергийни характеристики на жилищния сграден фонд и подобрен топлинен комфорт на обитаване – Намаляване на финансовите разходи за енергия на домакинствата – Удължен живот на енергийно обновените сгради и на техните инсталации и съоръжения – Намаляване на въглеродните емисии, генерирани от частния жилищен сектор
3. Повишаване енергийната ефективност на уличното осветление	– Рехабилитация и модернизация на системата на улично осветление – Изграждане на ново улично осветление, в райони с липсващо такова – Въвеждане на ефективна система за автоматично централизирано управление на уличното осветление	2023-2032 г.	Община Цар Калоян	– Подобряване качеството и ефективността на уличното осветление и привеждането му в съответствие с хигиенните норми, в съответствие с БДС 5504-82 „Осветление на улици и пешеходни зони“ и Европейските норми – Намаляване на преките финансови разходи за електроенергия – Намаляване на общите разходи за експлоатационно поддържане и възстановяване на уличното осветление;

	Разработване на ефективни системи за поддържане и експлоатация на уличното осветление, включително с участие на гражданите	–	–	–	- Намаляване на емисиите на парникови газове в резултат на намалена консумация на електроенергия - Подобряване на безопасността на движение на моторни превозни средства, повишаване на сигурността на движение на пешеходците нощно време и създаване на комфортна и естетична нощна атмосфера в града
4. Повишаване на дела на използване на енергия от възобновяеми източници	Разработване и прилагане на мерки за насърчаване използването на енергия от ВИ и биогорива на територията на община Левски	2023-2032 г.	Община калоян	Цар	- Намаляване на потреблението на енергия от конвенционални горива и енергия на територията на общината - Повишаване сигурността на енергийните доставки - Намаляване на вредните емисии в атмосферния въздух - Повишаване на благосъстоянието и намаляването на риска за здравето на населението
5. Развитие на местния капацитет и прилагане на добри практики за устойчиво енергийно развитие	Организиране на Информационни кампании за повишаване информираността на местната общност по темата ЕЕ	2023-2032 г.	Община калоян	Цар	Повишен капацитет на Община Цар Калоян за планиране, реализация и мониторинг на местни политики за устойчиво енергийно развитие

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030год.

	– Въвеждане на подходяща система за обучение на експерти в местната администрация от ресорните звена, ангажирани в планирането, изпълнението и контрола на капиталовите инвестиции и политиките по териториално развитие – Разработване и внедряване на правила за енергийно ефективно поведение на служителите в общинска администрация и други общински структури – Проучване, разпространение и прилагане на добри практики – Създаване на енергийна информационна база за инсталираните енергийни мощности от ВИ на територията на общината – Внедряване на система за – енергиен мениджмънт	–	–	– Повишено ниво на информираност и изградена култура за прилагане на мерки за енергийна ефективност в местната общност
--	---	---	---	--

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА ОБЩИНА ЦАР КАЛОЯН

Най-важните резултати, които ще се постигнат с реализирането на Програмата, са следните:

- икономия на топлинна енергия;
- икономия на електрическа енергия;
- икономия на гориво;
- намалени емисии парникови газове;
- икономия на средства.

Намаляването на потреблението и загубите на енергия имат все по-голямо значение за ЕС. Мерките за повишаване на енергийната ефективност се разглеждат като средство не само за постигане на устойчиви енергийни доставки, намаляване на емисиите на парникови газове, повишаване на сигурността на доставките и намаляване на разходите за внос, но и за увеличаване конкурентоспособността на ЕС.

Необходимостта от подобряване на енергийната ефективност в България е един от основните приоритети на българското правителство.

България разполага със значителен потенциал за реализация на мерки по енергийна ефективност. Повишаването на енергийната ефективност ще допринесе за ограничаване на емисиите от въглероден диоксид и други парникови газове и съответно ще спомогне за предотвратяване на изменението на климата.

С изпълнението на Програмата за енергийна ефективност 2025-2030 година на община Цар Калоян се очакват следните резултати:

- осигуряване на топлинен комфорт и по-високо качество на жизнената среда;
- намаляване енергопотреблението в сградите и за улично осветление;
- намаляване на бюджетните разходи за енергия и осигуряване на възвращаемостна паричните средства;
- осигуряване на здравословна среда чрез подобряване на микроклимата в сградите;
- постигане на демонстрационен ефект за възможността и ползата от въвеждане на енергоспестяващи мерки с цел прилагане и в други обекти
- намаляване на разходите за отопление;
- подобрена сградна и жилищна инфраструктура;

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030

- промяна на облика на населените места;
- по-чиста околна среда – спестени емисии на парникови газове (CO₂ и др.)
- удължаване живота на сградите и повишаване на цената им;
- повишаване взаимодействието между администрацията, НПО и бизнеса в областта на енергийната ефективност. **Икономически ефект:**
- предоставяне на повече възможности на бизнеса за икономическа активност – проектанти, строителен бранш, фирми за технически обследвания, фирми за обследвания за енергийна ефективност, производители на материали и др.;
- участие в изпълнението на Програмата на малки и средни фирми от цялата страна.

Социален ефект:

- осигуряване на допълнителна заетост;
- повишаване на обществената осведоменост за начините за повишаване на енергийната ефективност.

Фискален ефект:

Увеличените приходи на всички стопански субекти, участващи в процеса по Програмата – от пряко ангажираните фирми външни изпълнители до всички фирми подизпълнители и съпътстващи (обслужващи) фирми, водят до увеличаване на данъчните постъпления в държавния бюджет под формата както на преки данъци – корпоративен данък (данък печалба), данък общ доход (заплащан от всички наети работници и служители), така и под формата на косвени данъци – данък добавена стойност. Това важи и за постъпленията в държавния бюджет под формата на социални и здравни осигуровки на наетите в съответните фирми.

ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНИЕ

Поради специфичния характер и сложността на всеки обект, както и особеностите и вида на избраните мерки, дейности и проекти, Програмата за ЕЕ на община Цар Калоян ще се изпълнява на етапи.

Фигура 9: Елементи на общинското енергийно планиране. Източник: АУЕР.

Настоящата Програма, действаща в периода от 2025 до 2030 година, ще се изпълнява поетапно, като за всеки от определените приоритетни обекти за интервенция ще бъдат изпълнени следните етапи:

Инвестиционно намерение

Включва извършването на определени проучвателни действия, включително пазарно проучване, с които се цели да се установи целесъобразността от осъществяването на инвестиционното намерение, начините и мащаба на изпълнението му. Тези проучвания следва да бъдат използвани като базови за определяне на окрупнения финансов ресурс за всеки конкретен обект на интервенция.

Предварително (предпроектно) проучване

Предпроектното проучване обхваща проучване за състоянието на обектите, в които е планирано да бъдат реализирани мерки и дейности за намаляване на енергийното потребление – състояние на съоръженията и инсталациите, конструкциите, енергийните системи, изследване на енергийните разходи за последните години. Като част от предпроектното проучване се изпълняват конструктивно обследване и

съставяне на технически паспорт на строежа по реда на ЗУТ и обследване за енергийна ефективност на сграда в експлоатация по реда на ЗЕЕ.

Инвестиционен проект

При изпълнение на комплекс от мерки за повишаване на енергийната ефективност на сградите, извършеното предварително обследване за енергийна ефективност и конструктивното обследване с издаване на технически паспорт на сградата представляват подробно задание за разработване на инвестиционен проект по реда на ЗУТ.

Подготовка и изпълнение на строителството

Включва подготовката на всички необходими документи от съгласуването на инвестиционния проект и издаването на строително разрешение, през избора на конкретен изпълнител и изпълнение на планираните строително – монтажни работи, до издаване на акт за въвеждане на строежа в експлоатация.

Мониторинг

С цел установяване на постигнатите резултати от изпълнение на проекта, не по – рано от 12 месеца след приемането на изпълнените СМР и издаване на акт за въвеждане на строежа в експлоатация, се извършва ново обследване за енергийна ефективност, с което се установяват и доказват постигнатите енергийни спестявания за всеки конкретен обект.

НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Програмата за ЕЕ на община Цар Калоян цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Максимално точното отчитане на изпълнението на дейностите, мерките и проектите ще даде възможност за цялостна технико-икономическа оценка на програмата за енергийна ефективност на община Цар Калоян и в частност - получаване на коректна оценка за постигнатите резултати от всеки реализиран проект. За целите на контрола върху изпълнението на Програмата въз основа на оценките от постигнатите резултати спрямо поставените цели е необходимо да се използва набор от показатели.

Показателите трябва да бъдат предварително или достатъчно рано определени по отношение на изпълнението на Програмата, за да могат да бъдат използвани получените от тях данни. В повечето случаи е задължително това да бъдат целеви стойности. С цел наблюдение и контрол на изпълнението на Програмата за ЕЕ е необходимо да бъдат разработени:

- индикатори/показатели, способстващи за формализиране на данните в наблюдаваните обекти на интервенция;
- правилно определена периодичност на събираната информация;
- периодично изготвяне на доклади с анализи на събраните данни;
- отговорности по осъществяване на мониторинга и анализа.

От съществено значение е да бъде определена група от експерти/специалисти, които да бъдат отговорни за наблюдението и контрола на изпълнението на дейностите по ПЕЕ. Тази група ще одобрява и утвърждава индикаторите за наблюдение, на базата на което ще извършва:

- периодични прегледи на постигнатия напредък по отношение на изпълнение на целите;
- разглеждане на резултатите от междинните оценки;
- анализи на резултатите от изпълнението на мерките и дейностите;
- оценка на степента на постигане на целите и на устойчивостта на резултатите;
- разглеждане на предложенията за промяна на мерките.

Предвид обхвата на планираните мерки и дейности в настоящата ПЕЕ първоначално определените индикатори за наблюдение са систематизирани в следната таблица:

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030

Таблица 7: Ежегодни индикатори за наблюдение.

Индикатор	Мярка	План	Отчет	Източник	Анализ (причини за изпълнение/неизпълнение)
Обследвания за ЕЕ на сгради за саниране	брой			общинска администрация	
Обследвания за ЕЕ на улично и парково осветление	брой			общинска администрация	
Проверки за ЕЕ на отоплителни инсталации с котли	брой			общинска администрация	
Обследвания за ЕЕ на сгради за доказване на постигнати спестявания на енергия	брой			общинска администрация	
Инвестиционно проектиране за саниране на сгради	брой			общинска администрация	
Инвестиционно проектиране за подмяна на улично и парково осветление	брой			общинска администрация	

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030

Индикатор	Мярка	План	Отчет	Източник	Анализ (причини за изпълнение/неизпълнение)
Проекти за ЕЕ на сгради	брой			общинска администрация	
Проекти за подмяна на улично и парково осветление	брой			общинска администрация	
Намаление на потреблението на енергия в общински сгради	kWh/год			общинска администрация	
Намаление на емисии CO ₂	т/год			общинска администрация	
Обновена площ на сгради	м ²			общинска администрация	
Планирани собствени средства за подготовка на проекти за ЕЕ	хил.лв./год			общинска администрация	
Планирани собствени средства за изпълнение на проекти за ЕЕ	хил.лв./год			общинска администрация	
Привлечени безвъзмездни средства по проекти за ЕЕ	хил.лв./год			общинска администрация	
Привлечени възмездно средства за проекти за ЕЕ	хил.лв./год			общинска администрация	
Получени удостоверения за енергийни	брой			общинска администрация	

спестявания от АУЕР					
------------------------	--	--	--	--	--

ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

Общинските администрации разполагат с ограничени възможности за финансиране на проекти за повишаване на енергийната ефективност. Основната възможност е общината да реализира подобни проекти с външно финансиране. За тази цел община Цар Калоян следва да поддържа високо ниво на компетентност и капацитет на общинската администрация, като работи активно по всички направления, даващи възможност за привличане на външно финансиране за изпълнение на проекти.

Фондове на ЕС за периода 2021-2027

Европейската комисия осигурява няколко потока на финансиране и предоставя гаранции от бюджета на ЕС, за да подпомогне постигането на целите си по т. нар. „Зелена сделка“. През октомври 2020 година МС на Република България публикува за обществено обсъждане „План за възстановяване“, който определя насоките за разпределение на финансирането от ЕС в няколко основни направления. **СТЪЛБ 2: ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ** е с планирано общо финансиране в размер до 4.50 млрд лева, като в него са включени следните основни приоритетни области:

- Кръгова и нисковъглеродна икономика;
- Биоразнообразие;
- Устойчиво селско стопанство.

В приоритетната област „Кръгова и нисковъглеродна икономика“ като основна съставна част е разработена „Програма за енергийна ефективност“. Програмата предвижда изпълнението на четири компонента за повишаване на енергийната ефективност. В рамките на първия компонент се предвижда да бъдат финансирани мерки за повишаване на енергийната ефективност в жилищния сграден фонд на страната. Обновяването на жилищните сгради ще бъде изпълнявано в съответствие с целите на Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради (с хоризонт до 2050 г.), като ще се финансират предвидените в нея мерки за енергийна ефективност в жилищните сгради, целящи постигане на минимум клас В на енергопотребление.

Приоритетно ще бъдат финансирани обекти/сгради, които са одобрени, но не са финансирани, поради изчерпване на финансов ресурс по Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради и Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020. В допълнение в обхвата на компонента са включени и еднофамилните жилищни сгради. Индикативен ресурс за Компонент 1: 1 728 млн. лв. В рамките на втория компонент се предвижда финансиране на мерки за енергийно обновяване на държавни и общински сгради, в т.ч. административна (70%), културна (15%) и спортна (15%) инфраструктура. Индикативен ресурс за Компонент 2: 417.5 млн. лв. В рамките на третия компонент се предвижда финансиране на мерки за енергийно обновяване на промишлени сгради с индикативен ресурс от 282.2 млн. лв. В рамките на четвъртия компонент се предвижда финансиране на мерки за енергийна ефективност на системи за външно изкуствено осветление с индикативен ресурс от 452.3 млн. лв.

Енергийната ефективност се разглежда като приоритет от първостепенно значение, предвид значението ѝ за подобряване на енергийната сигурност на страната чрез намаляване на зависимостта от внос на енергия, намаляване на разходите за енергия на бизнеса, домакинствата и администрацията, създаване на повече работни места, подобряване качеството на въздуха и намаляване емисиите на парникови газове и повишаване качеството на живот на гражданите. Подобряването на енергийната ефективност на сградния фонд ще окаже положително въздействие от гледна точка на икономически растеж и създаване на нови работни места, а спестяването на енергия ще доведе и до спестяване на финансови ресурси, постигане на стратегическите цели за борба с климатичните промени, гарантиране на енергийната осигуреност.

НАЦИОНАЛЕН ДОВЕРИТЕЛЕН ЕКОФОНД - НДЕФ

Фондът е създаден през м. октомври 1995 г. по силата на суапово споразумение “Дълг срещу околна среда” между Правителството на Конфедерация Швейцария и Правителството на Република България.

Съгласно чл. 66, ал.1 на Закона за опазване на околната среда, целта на Фонда е управление на средства, предоставени по силата на суапови сделки за замяна на “Дълг срещу околна среда” и “Дълг срещу природа”, от международна търговия с предписани емисионни единици за парникови газове, от продажба на квоти за емисии на парникови газове за авиационни дейности както и на средства, предоставени на база на други видове споразумения с международни, чуждестранни или български източници на финансиране, предназначени за опазване на околната среда в Република България. Фондът

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030

допринася за изпълнение на политиката на Българското правителство и поетите от страната международни ангажименти в областта на опазване на околната среда. Националният доверителен ЕкоФонд е независима институция, която се ползва с подкрепата на българското правителство. Националният доверителен ЕкоФонд финансира проекти в четири приоритетни области:

- Ликвидиране на замърсявания, настъпили в миналото;
- Намаляване замърсяването на въздуха;
- Опазване чистотата на водите;
- Опазване на биологичното разнообразие.

Като особеност следва да се отбележи необходимостта от съфинансиране на реализираните чрез този фонд проекти. За целта следва да се планират минимум 15 % самоучастие в бъдещи проекти финансирани от НДФФ.

Източници за осигуряване на възмездно финансиране на проекти за повишаване на енергийната ефективност:

Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ в България (ФЕЕВИ) е революционен фонд, създаден по силата на ЗЕЕ под формата на публично – частно партньорство, като автономно юридическо лице с цел финансиране на инвестиционни проекти за повишаване на енергийната ефективност в съответствие с приоритетите в националните дългосрочни и краткосрочни програми по енергийна ефективност, приети от Министерския съвет. Основния капитал на ФЕЕВИ се формира от средства предоставени от Глобалния екологичен фонд на ООН, Правителството на Република България, средства от двустранни (правителствени) дарения и средства от други дарители, частни предприятия. ФЕЕ изпълнява функциите на финансираща институция за предоставяне на кредити и гаранции по кредити, както и на център за консултации. ФЕЕВИ оказва съдействие на българските фирми, общини и частни лица в изготвянето на инвестиционни проекти за енергийна ефективност. Фондът предоставя финансиране, съфинансиране или гарантиране пред други финансови институции. Основен принцип в управлението на ФЕЕВИ е публично – частното партньорство. Фондът следва ред и правила, разработени с техническата помощ, предоставена от Световната банка и одобрени от Българското правителство.

ЕСКО договори (договори с гарантиран резултат)

Систематичното място на договорите с гарантиран резултат (ЕСКО договори) е в Глава четвърта от ЗЕЕ, носеща наименованието „Схеми за насърчаване за енергийна ефективност“. За разлика от договорите за енергийно ефективни услуги, представляващи начин за изпълнение на индивидуалните цели за енергийни спестявания от страна на търговците с енергия, ЕСКО договорите са вид финансова схема за насърчаване за енергийна ефективност. В § 1, т. 31 от Допълнителните разпоредби на ЗЕЕ е дадено легално определение на понятието „схеми за насърчаване за енергийната ефективност“, по силата на което това е всеки инструмент, схема или механизъм, който насърчава повишаването на енергийната ефективност. Съгласно чл. 72 от ЗЕЕ, ЕСКО договорите имат за предмет изпълнението на мерки за повишаване на енергийната ефективност в сгради, предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, като възстановяването на направените инвестиции и изплащането на дължимото на изпълнителя възнаграждение се извършват за сметка на реализираните икономии на енергия.

Членовете на българския Алианс за енергийна ефективност (Bulgarian Alliance for Energy Efficiency) изпълняват 95 % от договорите за енергийна ефективност в България. Независимо че пазарът е доста активен, някои от пречките все още не са отстранени. Процесът на разработване на проекти често страда от липса на ресурси за проучване на осъществимостта и за изготвяне на анализи с многовариантни решения, като това забавя процеса на разработване дори на надеждни проектни предложения. Стриктните изисквания и сложната система от регулации също възпрепятстват тръжните процедури, като същевременно липсата на стандартизация на договорите увеличава оперативните разходи. Въпреки че в България се очаква стабилен ръст на пазара на обновяване до 2030 г., публичното безвъзмездно финансиране няма да е достатъчно. За да се достигне пълният потенциал, трябва да се отключат частни инвестиции. Възможно решение е създаването на специализиран фонд или агенция за ЕСКО, които да доведат до окрупняване и да подпомогнат..

Договори за енергийно ефективни услуги

Съгласно чл. 65 от ЗЕЕ енергийно ефективните услуги имат за цел комбиниране на доставката на енергия с енергоефективна технология и/или с действие, което обхваща експлоатацията, поддръжката и управлението, необходими за предоставяне на услугата, и водят до проверимо, измеримо или оценимо повишаване на енергийната ефективност и/или спестяване на първични енергийни ресурси. Енергийно ефективните услуги се извършват въз основа на писмени договори, сключени между задължените лица – търговци с енергия и

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030

крайни клиенти на енергия (каквито са и общините) и включват изпълнението на една или повече дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност, определени в Наредба № Е-РД-04-3 от 04.05.2016 г. на министъра на енергетиката за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, изискванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждаването им.

Европейски фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ)

Съвместна инициатива на Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) за мобилизиране на частно финансиране за стратегически инвестиции. ЕФСИ представлява гаранция в размер на 16 милиарда евро от бюджета на ЕС и допълнително 5 милиарда евро, предоставени от собствения капитал на ЕИБ, с цел да се отключат допълнителни инвестициите в размер на поне 315 милиарда евро, за период от 3 години. Целта е да се намали риска при проектите за развитие, да се ускори частното финансиране и да се постигне максимално увеличение на ефективността на финансовите ресурси. От 2021 този фонд ще бъде заменен от фонда InvestEU за периода от 2021 до 2027. Целта на Европейската комисия е да опрости допълнително достъпа до публично финансиране и да го направи по – ефективен и по – гъвкав чрез създаване на консултантски център и богата база данни за изпълнени проекти.

Програмата InvestEU:

- покрива периода от 2021 до 2027 като мобилизира обществени и частни инвестиции чрез гаранции от бюджета на ЕС в размер на 38 милиарда евро;
- състои се от фонд, консултантски център, съвет и портал, който предоставя лесен достъп до база данни;
- размер на инвестициите: устойчива инфраструктура – 11.5 милиарда евро; проучвания, иновации и дигитализация – 11.25 милиарда евро; МСП – 11.25 милиарда евро;
- Инвестиции в социалния сектор и развиване на умения – 4 милиарда евро.

Европейски фонд за енергийна ефективност (ЕФЕЕ);

Предоставя възможност за финансиране под формата на публично – частно партньорство, предоставено от ЕК, за да се подкрепи изпълнението на целите на Енергийния съюз. Фондът осигурява директно финансиране или насочва ресурсите чрез финансови институции, като работи в партньорство със

субекти на общинско, местно или регионално равнище. Инструментът предоставя целево финансиране (както с дългови, така и с капиталови инструменти), основно за проекти за енергийна ефективност, но също така и за проекти за използване на възобновяеми енергийни източници и за чист градски транспорт.

Бенефициенти са общинските, местните и регионалните власти или субекти, функциониращи от тяхно име и за тяхна сметка. Фондът е учреден през 2011 г. с общ обем 265 милиона евро. Заедно с това Европейската инвестиционна банка предоставя рамкови заеми на градове и общини за финансиране на конкретни единични проекти в големи мащаби, които надхвърлят 25 милиона евро. Първоначалната подкрепа за такива проекти обикновено привлича и други инвеститори. Проектите обикновено са свързани с инфраструктура, енергийна ефективност, възобновяема енергия, транспорт и обновяване на градската среда и предоставят гъвкави възможности за финансиране на общинските власти.

Европейска банка за възстановяване и развитие (ЕБВР);

Механизмите за финансиране на устойчивата енергия на ЕБВР подпомагат местните банки, лизинговите компании и институциите за микрофинансиране в разрастването на дейностите им по финансиране на енергийната ефективност. Тези механизми осигуряват на общините дългосрочно финансиране и интегрирана помощ за разработване на проекти, най-вече в източна Европа. От 2006 г. ЕБВР е предоставила над 80 000 заема в размер на над 3 милиарда евро в 22 страни.

Собствени средства от общинския бюджет

Възможностите за финансиране на инвестиции в енергийна ефективност в рамките на общинския бюджет са ограничени. При реализирането на мащабни инвестиции и финансирането на цялостни решения ролята на общинския бюджет е само допълваща спрямо общия размер на необходимия финансов ресурс, т.е. собствените средства, инвестирани от община Цар Калоян в енергийна ефективност следва да са насочени към:

- проверка за енергийна ефективност на отоплителни инсталации с водогрейни котли;
- осигуряване на дела на съфинансиране в проекти за повишаване на енергийната ефективност;

- последващи обследвания за енергийна ефективност на сгради и системи за УО и ПО с цел доказване на постигнатите енергийни спестявания от реализирани проекти.

ОТЧЕТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Основната дейност по наблюдението на изпълнението на Програмата за ЕЕ на община Цар Калоян е изготвянето на **ежегодни доклади**, които се публикуват на страницата на общината. Те служат за изготвяне на **междинен доклад и окончателен доклад за изпълнение**, които също се публикуват на страницата на общината, а също така и като основа за актуализация. Докладите се изготвят от общинската администрация.

Междинният доклад следва да се изготви до края на 2027 година, а **окончателният** – до края на 2031 година. Докладите се обсъждат и приемат от общинския съвет.

Типът на индикатора, който ще се прилага към съответен приоритет или цел зависи от конкретиката на формулираните цели, приоритети и мерки. Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат – по отношение на целите. Въпреки това е възможно за

даден приоритет да се формулира както индикатор за продукт, така и индикатор за резултат.

Използваният метод за разработване на индикаторите за наблюдение и контрол на ПЕЕ община Цар Калоян е т.н. **SMART** – акроним от английски думи за определяне на ясни цели, чрез които да се очакват и конкретни резултати.

- **S** (Specific) – целта трябва да е специфична;
- **M** (Measurable) – целта трябва да е измерима;
- **A** (Achievable) – целта трябва да е постижима;
- **R** (Realistic) – целта трябва да е реалистична;
- **T** (Timely) – целта трябва да има някакъв срок.

В цялостния процес на наблюдение и контрол при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Програма за енергийна ефективност на община Цар Калоян 2025-2030

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на Програмата за ЕЕ чрез създаване на екип за разработване на годишните доклади.

Окончателният доклад включва последваща оценка за изпълнението на Програмата за ЕЕ:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси.

Използвани източници на информация

За целите на разработването на Програмата за енергийна ефективност 2024-2033 година на община Цар Калоян са използвани следните източници на информация и данни:

- План за възстановяване и устойчивост на Република България;
- Национална програма за енергийна ефективност Република България 2021 – 2030 г.;
- Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.;
- Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен район 2021 – 2027 г.;
- Схема за пространствено развитие на Северен централен район 2021-2027 година;
- Закон за енергийната ефективност;
- Закон за устройство на територията;
- Закон за енергетиката;
- Директива 2012/27/ЕС на Европейският парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно енергийната ефективност;
- Директива 2010/31/ЕС на Европейският парламент и на Съвета от 19 май 2010 г. относно енергийните характеристики на сградите;
- Директива (ес) 2018/844 на европейския парламент и на съвета от 30.05.2018 г.;
- Национален статистически институт;
- План за интегрирано развитие на община Цар Калоян (ПИРО Цар Калоян);
- Данни на общинската администрация;
- Годишен доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО Цар Калоян за 2023 година;
- Обследване за ЕЕ на системи за външно изкуствено осветление на град Цар Калоян;
- Агенция по заетостта.

ПРИЛОЖЕНИЯ: Справки за потреблението за последните три години